

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה לכלכלה
מבוא לכלכלה-מקרו 05 – 03 – 01 – 102
שנה"ל תשע"ה, סמסטר ב', מועד א' 8.7.2015

מרצים: ד"ר ש. גולדנר, גב' א. עופר

משך הבחינה: שלוש שעות.

כל חומר עזר אסור לשימוש

ועדת משמעת מזהירה

נבחן שיימצאו ברשותו חומרי עזר אסורים או ייתפס בהעתקה ייענש בחומרה עד כדי הרחקתו מהאוניברסיטה. אסור בתכלית האיסור להוציא את השאלון מחוץ לחדר הבחינה, להעתיקו, ולצלמו. נגד העובר על הוראה זו תוגש תלונה לוועדת משמעת. על פי הוראות הרקטור היציאה לשירותים אסורה. קיבלת שאלון, חובה עליך להיבחן להמתין חצי שעה לפחות בחדר הבחינה. אסור לשוחח במהלך הבחינה. נא להישמע להוראות המשגיח/ה. הנני מצהיר בזאת כי קראתי והבנתי את ההוראות הנ"ל וכי אין ברשותי כל חומר עזר האסור לשימוש.

חתימה:

ת"ז:

חלק א' - שאלה פתוחה. (25%) ענה על השאלה במחברת המצורפת, בהיקף של 3 – 2 עמודים

נא לרשום על המחברת את הקוד של המבחן הסגור

המשק הוא משק סגור שבשנת 2000 היה בשווי משקל בתעסוקה מלאה. הנח כי היצע הכסף הנומינלי במשק הוא קבוע ושער הריבית נקבע על ידי שיווי משקל בשוק הכסף. הנח כי מטרת הממשלה היא להגיע תמיד לשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

הנח כי גובה התוצר הלאומי של המשק בשנת 2000 היה 100 מיליון ש"ח ושער הריבית היה 6%. ידוע כי בשנת 2000 עמד הביקוש להשקעה נקייה על 20 מיליון ש"ח. כמו כן ידוע כי תקופת ההבשלה של השקעות היא שנה אחת והשקעה נקייה בגודל 1 ש"ח שבוצעה בשנה כלשהי, מגדילה את התוצר של תעסוקה מלאה בשנה שלאחר בצוע ההשקעה, בחצי ש"ח.

הנח כי המכפיל הקיינסיאני הפשוט של משק זה הוא 5 .

- 1) תאר במדויק (גם באופן מילולי וגם באמצעות דיאגרמות) את מצב המשק בשנת 2000
- 2) תאר במדויק (גם באופן מילולי וגם באמצעות דיאגרמות) מה צפוי שיקרה במשק בשנת 2001 (בהנחה שכל פונקציות הביקוש נשארות כפי שהיו בשנת 2000)
- 3) לאור תשובתך לסעיף 2, באיזה מדיניות היית ממליץ לנקוט? תן תשובה מספרית מדויקת

חלק ב' - שאלות סגורות (75%) לפניך 15 שאלות קוויות. יש לבחור את התשובה הנכונה ביותר ולסמן את בחירתך בספח המצ"ב. שאלה לה תרשמה שתי תשובות או יותר תפסל והתשובה עליה לא תובא במניין התשובות הנכונות. אין להשתמש בחומר עזר. מותר להשתמש במחשבון לצורך חישובים. מותר להשתמש בדפי המבחן ובמחברת טיוטה לביצוע חישובים. בשום מקרה דפים אלו לא יילקחו בחשבון בקביעת הציון. עם סיום המבחן עליך להחזיר את דפי המבחן ביחד עם דף התשובות ומחברת הטיוטה.

הנחיות לנבחן:

קוד מבחן: 0 מספר תעודת זהות:

בתשובותיך לשאלות הסגורות (קוויז), התבסס על ההנחות הבאות - אלא אם כן נאמר אחרת במפורש, או משתמע אחרת מנוסח השאלה או התשובות:
המשק הוא סגור.

הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית וברמת התוצר הלאומי. אין מלכודת נזילות.
הבנקים נמצאים תמיד ביחס הרזרבה הנדרש מהם, אלא אם כן נאמר אחרת.
יחס הלימות הון הוא היחס שבין ההון העצמי של הבנק לבין נכסי הסיכון שלו (הלוואות).
קורה רק העירוני הפנימי הנזכר במפורש, או נובע מהנחות השאלה.
אם לא נאמר אחרת, הגדלה בהלוואות שנותן הבנק מגדילה את סכום פיקדונות העו"ש.
התוצר הלאומי הנקי (הכנסה לאומית) מסומן ב Y , ההכנסה הפנויה מסומנת ב Y_d
הביקוש לצריכה פרטית אינו תלוי בשער הריבית ואף לא ברמת היתירות הריאליות. הנח כי ברמת הכנסה 0 רמת הצריכה הפרטית המתוכננת היא גדולה מ-0.
הביקוש להשקעה אינו תלוי בהכנסה הלאומית.
בשאלות חישוביות בהן מופיע r יש להתייחס אליו כמספר שלם ולא כשבר עשרוני. למשל אם r שווה ל 3% יש להתייחס לכך כאל 3 ואם נתון כי שער הריבית עולה בנקודת אחוז הכוונה היא למשל עלייה מ 8% ל- 9%.
הביקוש ליבוא תלוי בתוצר הלאומי ובשער החליפין הריאלי.
הצריכה הציבורית והיצוא אינם תלויים בגודל התוצר הלאומי, אלא אם כן משתמע אחרת מנוסח השאלה
חסכון עסקי אינו כולל פחת.
תוצר נומינלי של כל שנה נתון במחירי סוף אותה שנה.
שער הרבית נקבע בשוק הכסף. היוצא מן הכלל הוא המודל של משק פתוח שבו מתקיים שער חליפין נייד עם תנועות הון התלויות בשערי הריבית, ובו נקבע שער הרבית על ידי הבנק המרכזי.
ב ה צ ל ח !

שאלה מספר 1

להלן הנתונים שנמדדו במשק פתוח בשנת 2014, במיליוני ז"ז:
מס הכנסה על פרטים 200, מס חברות 100, השקעה מקומית נקייה (השקעה במשק) 1,600, הכנסה פנויה 2,300, גרעון בתקציב הממשלה 300, רווחים שלא חולקו 200, חסכון אישי 500, צריכה ציבורית 400.
לאור נתונים אלו, ניתן לומר כי במשק זה:

1. ההשקעה הנקיה של המשק היתה 400 והצריכה הפרטית היתה 1800
2. עודף היבוא היה 1,200 ותשלומי העברה ששלמה הממשלה היו 100
3. ההכנסה הלאומית הייתה 2,800 ועודף היבוא היה 800
4. תשלומי העברה ששלמה הממשלה היו 300 והצריכה הפרטית הייתה 2,100
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 2

הנח משק פתוח שבו מתקיימות תנועות הון חופשיות ושער החליפין של מט"ח נקבע בשוק מט"ח. שער הריבית במשק זה נקבע אקסוגנית על ידי הבנק המרכזי המחויב לשמור על יציבות מחירים. המשק מצוי בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. בעקבות לחץ ציבורי החליטה הממשלה על תוספת כיתות בבתי הספר ועל תוספת עובדים בגני הילדים והדבר יגרום לגידול בצריכה הציבורית. הממשלה שוקלת שתי דרכים למימון תוספת ההוצאות הזו:

A הגדלת המיסים הקבועים בגובה תוספת ההוצאות

B מימון תוספת ההוצאות על ידי מלווה מהציבור (הנפקת אג"ח לציבור). על סמך נתונים אלו ניתן לומר כי:

1. תשובות א' ו-ב' נכונות
2. (א) בשני המקרים יעלה הבנק המרכזי את שער הריבית. העלייה בשער הריבית תהיה גבוהה יותר במקרה בו תופעל דרך B
3. (ב) עודף היבוא יגדל במידה רבה יותר אם תופעל דרך B
4. שתי הדרכים לא תשפיענה על עודף היבוא משום שתוספת הצריכה הציבורית היא מקומית ולא מיובאת
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 3

הנח כי הממשלה גובה מס באחוז קבוע מכל משפחה במשק ואת תקבולי המס היא מחלקת כתשלומי העברה למשפחות בעשירון התחתון (כלומר ל 10% המשפחות בעלות ההכנסה הנמוכה ביותר). מה יקרה במשק כתוצאה מכך

1. פונקציית הצריכה המצרפית של המשק לא תשתנה אם הנטייה השולית לצרוך של כל המשפחות היא שווה וקבועה
2. ההכנסה הלאומית של שיווי משקל תגדל בגודל תקבולי המס שכן מכפיל התקציב המאוזן שווה ל 1
3. פונקציית הצריכה המצרפית תעלה בכל מקרה
4. פונקציית הצריכה המצרפית תעלה רק אם יחול שינוי ברמת ההכנסה הלאומית
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 4

במשק פתוח, שפועלת בו ממשלה, ידוע כי בשנה מסוימת הייתה הצריכה הפרטית גדולה יותר מהתוצר הלאומי הנקי. מכאן ניתן להסיק כי בשנה זו

1. בהכרח, ההשקעה הנקייה של המשק הייתה שלילית
2. יתכן כי ההשקעה הנקייה של המשק הייתה גדולה מ-0
3. רק אם קיים עודף יבוא, יתכן כי ההשקעה הנקייה של המשק הייתה גדולה מ-0
4. אם היה לממשלה עודף בתקציב, יתכן כי ההשקעה הנקייה של המשק הייתה גדולה מ-0
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 5

הדרישות ביחס להלימות הון מינימלית (הון עצמי חלקי ההלוואות) נקבעו על מנת להבטיח את יציבות הבנקים. הנח כי יחס הלימות ההון הנדרש הוא 10% ויחס הרזרבה הנדרש על פיקדונות עו"ש הוא 40%. פיקדונות עו"ש הם היחידים במערכת. הנח כי ב 1.1.2014 מקיימים הבנקים בדיוק את דרישות יחס הרזרבה המינימלי וגם את דרישות הלימות ההון המינימלית. מה מהמשפטים הבאים הוא נכון:

1. אם הבנקים גבו בשנת 2014 ריבית על ההלוואות שנתנו, הדבר הגדיל את רווחיהם ואת ההון העצמי שלהם. אם הם יגדילו את ההלוואות בגודל הרווח השנתי, יחס הלימות ההון שהם מקיימים יעלה
2. אם יתרחש עירוי חיצוני חיובי והבנקים יקבלו תוספת רזרבות, הרי מכיוון שהם לא יוכלו לתת הלוואות נוספות, יחס הלימות ההון שלהם יגדל
3. אם הבנקים גבו בשנת 2014 ריבית על ההלוואות שנתנו, הדבר הגדיל את רווחיהם ואת ההון העצמי. אם הם יגדילו את ההלוואות בגודל הרווח השנתי, יחס הלימות ההון שהם מקיימים לא ישתנה
4. אם הבנקים נאלצו להכיר במהלך שנת 2014 ב"חובות אבודים" שלא ייפרעו, הרי מכיוון שגודל ההלוואות יקטן, יחס הלימות ההון שהם מקיימים יעלה
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 6

(בשאלה זו התעלם מהשפעות שוק הכסף). הנח משק המצוי בתעסוקה מלאה ברמת תוצר של 2000 וקיים בו פער אינפלציוני בגובה 320. הנח כי שער הריבית במשק זה הוא קבוע ואינו משתנה. כלכלני הממשלה בדקו והגיעו למסקנה כי אם יוטל על המשפחות מס קבוע בגודל 400 יביא הדבר לסגירה מוחלטת של הפער האינפלציוני. מנתונים אלו ניתן להסיק כי:

1. תשובות א' וב' נכונות
2. (א) הנטייה השולית לצרוך מתוך ההכנסה הפנויה היא 0.8
3. (ב) ניתן לסגור את הפער האינפלציוני גם על ידי הטלת מס יחסי בשיעור של 20% מההכנסה הלאומית
4. מס יחסי בשיעור של 20% מההכנסה הלאומית לא יצליח לסגור את הפער האינפלציוני משום שבעקבות המס תרד ההכנסה הלאומית ולפיכך גם ההכנסות מן המס תרדנה
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 7

קיימים שני משקים - א' ו-ב'. בסיס הכסף ויחס הרזרבה בגין פיקדונות עו"ש הם שווים בשני המשקים. אין פיקדונות אחרים פרט לעו"ש. כמות פיקדונות עו"ש בשני המשקים היא זהה, כמו כן גודל המזומן שהציבור מחזיק כיום בידו הוא זהה בשני המשקים. אולם במשק א' סכום המזומן הוא קבוע ואילו במשק ב' הציבור מחזיק במזומן אחוז קבוע מפיקדונות עו"ש שלו. עתה קורה בשני המשקים עירוי חיצוני חיובי בסך 100. מערכת הבנקים מגיעה בכל מקרה ליחס הרזרבה המינימלי הנדרש. מנתונים אלו ניתן להסיק כי:

1. הגידול בכמות אמצעי התשלום במשק א' יהיה בהכרח גדול מזה שקרה במשק ב'
2. הגידול בכמות אמצעי התשלום בשני המשקים יהיה בהכרח זהה
3. כמות אמצעי התשלום בשני המשקים תקטן בסכום זהה
4. הגידול בכמות אמצעי התשלום במשק א' יהיה בהכרח קטן מזה שקרה במשק ב'
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 8

סמן את הטענה הנכונה

1. אם הנטייה הממוצעת לצרוך היא קבועה בכל רמת הכנסה, הרי בהכרח היא שווה לנטייה השולית לצרוך
2. אם הנטייה הממוצעת לצרוך יורדת עם העלייה בהכנסה, הרי גם הנטייה השולית לצרוך יורדת עם העלייה בהכנסה
3. סך הצריכה הפרטית עולה עם ההכנסה ולפיכך יקטן החיסכון האישי עם העלייה בהכנסה
4. אם גמישות ההכנסה של הצריכה הפרטית היא גדולה מ-0 אך קטנה מ-1, הדבר מעיד על כך שהנטייה הממוצעת לצרוך עולה כאשר עולה ההכנסה
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 9

במשק מייצרים חיטה, קמח ולחם בלבד וידועים הנתונים הבאים: קמח מופק מחיטה ומהווה את התשומה היחידה בייצור לחם. הלחם נמכר לצרכנים הפרטיים ולממשלה (עבור הצבא). רק ענף הקמח קונה חיטה. הנח כי ניתן לצבור מלאי של קמח וחיטה בלבד. בראשית השנה לא היה כל מלאי. ידוע כי יצרני החיטה מכרו את כל הכמות שיוצרה השנה, בערך של 10,000 ש"ח. ענף הקמח מכר במשך השנה קמח בערך של 16,000 ש"ח. קמח בערך של 2,000 ש"ח נשאר במלאי. ענף הלחם מכר לצרכנים פרטיים לחם בערך של 24,000 ש"ח ובנוסף הוא מכר לממשלה לחם בערך של 6,000 ש"ח לשם ייצור הלחם רכש ענף הלחם קמח בערך של 12,000 ש"ח. הנח כי כל רווחי הפירמות חולקו על סמך נתונים אלו הושמעו הטענות הבאות:

א) הערך המוסף של ענף הקמח היה 8,000 ש"ח

ב) הצריכה הפרטית הייתה 28,000 ש"ח

ג) החיסכון האישי היה 8,000 ש"ח

ד) החיסכון האישי היה 12,000 ש"ח

1. רק טענות א' ב' ו-ג' נכונות
2. רק טענות א' ב' ו-ד' נכונות
3. רק טענות א' ו-ד' נכונות
4. רק טענות א' ו-ב' נכונות
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 10

פירמה בדקה ארבע תכניות השקעה ומצאה כי בשער הריבית הקיים התכניות א' ו-ב' הן כדאיות ואילו התכניות ג' ו-ד' אינן כדאיות. לאחר זמן קצר התברר כי כל הנתונים ירדו למחצית - עלויות ההשקעה וכן זרמי המזומנים נטו הצפויים בכל שנה הם עתה חצי מהגודל שבו הוערכו קודם לכן וגם שער הריבית הוא חצי משער הריבית המקורי. מה צריכה הפירמה לעשות לאור שינוי זה -

1. לבדוק מחדש רק את כדאיותן של התכניות ג' ו-ד'
2. לבדוק מחדש רק את כדאיותן של התכניות א' ו-ב'
3. לבדוק מחדש את כדאיותן של כל התכניות
4. אין צורך לבדוק שום דבר מחדש, התכניות הכדאיות תשארנה כדאיות ואילו שאינן כדאיות תשארנה בלתי כדאיות
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 11

משק סגור מצוי בשווי משקל באבטלה (הנח מודל קיינסיאני) כדי להילחם באבטלה החליטה הממשלה להגדיל את הצריכה הציבורית בגודל הפער הדפלציוני ולממן את תוספת ההוצאות באמצעות מלווה מן הבנק המרכזי. מה צפוי שיקרה כתוצאה מכך:

1. (א) אם שער הריבית עלה, המשק יישאר בהכרח באבטלה. אם שער הריבית יישאר ללא שינוי, המשק הגיע בהכרח לתעסוקה מלאה
2. (ב) אם בשינוי המשקל החדש המשק הגיע לתעסוקה מלאה, יתכן ששער הריבית יהיה נמוך מרמתו המקורית
3. תשובות א' ו-ב' נכונות
4. אם בשווי המשקל החדש עלתה רמת המחירים בהשוואה למצב המוצא, לא יתכן שהמשק הגיע לתעסוקה מלאה
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 12

משק סגור מצוי בשינוי משקל בתעסוקה מלאה וקיים בו מס הכנסה בשיעור קבוע מהתוצר הלאומי (הנח מודל קיינסיאני) עתה החליטה הממשלה להגדיל את הביקוש לצריכה ציבורית ב 100 מליון ש"ח מבלי להעלות את שיעורי המס. נשקלו שתי דרכי מימון של תוספת ההוצאה

A. מלווה מהציבור

B. מלווה מהבנק המרכזי.

לאור נתונים אלו ניתן לומר כי

1. על פי שתי דרכי המימון תתרחש בהכרח עלייה זהה בשער הריבית וההשקעה תקטן ב-100 ש"ח מליון
2. מאחר וקיים במשק מס הכנסה הרי הסכום שייגבה כמס יגדל בעקבות עליית המחירים ולפיכך ההשקעה תקטן בפחות מ-100 מליון ש"ח
3. אם הממשלה תנקוט בדרך B, תהיה העלייה בשער הריבית קטנה מזו שהייתה קורית לו ננקטה דרך A ולפיכך ההשקעה תרד בסכום קטן מ-100 ש"ח מליון
4. אם הממשלה תנקוט בדרך B תהיה עליית מחירים בשיעור גבוה מזה שהיה קורה לו ננקטה דרך A ולפיכך העלייה בשער הריבית תהיה גדולה יותר וההשקעה תרד בסכום גבוה יותר מאשר לפי דרך A
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 13

בשנים שקדמו למשבר של שנת 2008 התקיים בישראל משטר של שער חליפין נייב ובנק ישראל נהג לשמור על רמת ריבית ריאלית גבוהה. נשמעו באותן שנים טענות כי מדיניות זו עלולה לגרום לגידול בעודף היבוא של מוצרים ושירותים למשק הישראלי. מה מהטענות הבאים יכול להיות הסבר הגיוני לתופעה זו

1. הריבית הריאלית הגבוהה גורמת לזרימת מט"ח אל המשק הישראלי, הדבר גורם לירידה בשער החליפין (מחיר מטבע חוץ), פוגע בכדאיות היצוא ומגדיל את כדאיות היבוא
2. הריבית הגבוהה גורמת לירידה של עקומת הביקוש לכסף וכתוצאה מכך מתרחשת עלייה בביקוש למוצרים ושירותים מקומיים וזה גורם לגידול בעודף היבוא
3. הריבית הריאלית הגבוהה גורמת להקטנה בביקוש המצרפי ודבר זה גורם להאטה בפעילות הכלכלית, דבר המביא לירידה ביצוא ולעלייה ביבוא
4. הריבית הריאלית הגבוהה גורמת לבריחת הון מן המשק, זה גורם לעלייה בשער החליפין (מחיר מטבע חוץ) ולגידול בעודף היבוא
5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

קוד מבחן: 0 מספר תעודת זהות:

שאלה מספר 14

במשק פתוח ידועים הנתונים הבאים:

$$C = 600 + 0.8Yd$$

$$I = 562 + 0.16Y - 4r$$

$$G = 400$$

$$T = 0.2Y$$

$$X = 250$$

$$M = 0.2Y$$

$$(M/P)d = 30 + 0.25Y - 10r$$

$$1000 = (M/P)s$$

$$Yf = 5000 \text{ (רמת התוצר של תעסוקה מלאה)}$$

הנח כי רמת המחירים שווה ל-1 והיא אינה משתנה כל עוד המשק לא הגיע לרמת תוצר של תעסוקה מלאה. הממשלה מעוניינת להביא את המשק לשיווי משקל בתעסוקה מלאה ולשם כך היא מגדילה את הצריכה הציבורית ומממנת את תוספת ההוצאות על ידי הנפקת אג"ח לציבור. הגידול הנדרש בצריכה הציבורית הוא

1. 300

2. 240

3. 600

4. 50

5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה

שאלה מספר 15

הנח משק סגור שבו הביקוש לכסף אינו תלוי ברמת התוצר הלאומי. המשק מצוי בשיווי משקל באבטלה (הנח מודל קיינסיאני) הנטייה השולית להשקיע גדולה מ-0 הממשלה שוקלת שתי דרכים להביא לגידול בתוצר הלאומי:

A. הגדלת הצריכה הציבורית בגודל הפער הדפלציוני הקיים

B. הורדת מיסים בגודל הפער הדפלציוני.

לפניך מספר טענות

(א) שתי הדרכים תבאנה לאותו גידול בצריכה הפרטית

(ב) לפי דרך A יגדל התוצר הלאומי ביותר מאשר לפי דרך B, אולם לפי דרך B תגדל הצריכה הפרטית ביותר מאשר לפי דרך A

(ג) לו הנטייה השולית להשקיע הייתה שווה ל-0, היו שתי הדרכים מביאות לאותו גידול בצריכה הפרטית

1. רק טענה ג' נכונה

2. רק טענות ב' ו-ג' נכונות

3. רק טענות א' ו-ב' נכונות

4. כל הטענות (א' ב' ו-ג') נכונות

5. אף אחת מהתשובות האחרות איננה נכונה